

lennek meg, mint például Imreh sporthoz, testkultúrához, festészethez, vagy éppen nemi szerepekhez való viszonya és ennek mintái.

A választott stílus rávilágít a biográfia és a választott korszak sajátos követelményeire. Both Noémi munkájában az alfejezetek miliók felvázolására épülnek, a bekezdések pedig helyzeteket értelmeznek. Ezt a legkülönbözőbb levéltárakból összegyűjtött levelezések, interjúk, Imreh munkanaplója és hagyatékából származó adatok rendkívül alapos tabulálást sejtető összerendezése teszi lehetővé. Ez a módszer felfedi azokat a momentumokat, amikor Imreh, vagy valamelyik más szereplő éppen kompromisszumot kötött a rendszerrel a nélkül, hogy megítélné, hogy ezeket még elfogadhatónak kell-e tartanunk. A kötet jellemzője az is, hogy a szerző végig a háttérben marad. Nem ítélkezik, nem tesz nagy kijelentéseket és a „szerzői én” nyelvileg csak az összefoglalásban jelenik meg. Az alkalmazott írásmód hátulütője az, hogy ha túl kevés értelmezendő esemény, vagy ezekről túl kevés adat áll rendelkezésre, az adott szakasz az alulírtság benyomását kelti. Ilyenek az első nagyobb, Imreh útját a kolozsvári egyetem befejezéséig nyomon követő részben fordulnak elő. Ezzel együtt az ebben a részben szereplő, Imreh kolozsvári unitárius kollégium diákjaként töltött éveit bemutató alfejezet a könyv legjobbjai közé tartozik.

Imreh közbirtokosságra vonatkozó kutatásainak kontextusba helyezésével, valamint a recepció-történet felrajzolásával Both munkája is részévé válik a kapcsolattörténetnek. Előbbivel közvetlenül hat az erdélyi magyar és magyarországi kritikai gondolkodásra és tudásformálásra, míg utóbbival a kapcsolatokra vonatkozó közbeszéd alakításához szól hozzá. Az ismertetett kötet talán legfontosabb erénye, hogy olyan tudást ad át, amely elősegíti, hogy az erdélyi magyar és a magyarországi közvélemény közötti párbeszéd információn és helyismereten, ne pedig képzeteken alapuljon.

A Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár kiadványsorozatáról

Domokos Mariann

Idén lesz tíz esztendeje annak, hogy a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kara és a Magyar Néprajzi Társaság Társadalomnéprajzi Szakosztálya emlékülést szervezett Tárkány Szücs Ernő 90. születésnapja alkalmából. Ez a rendezvény több szempontból is jelentős esemény volt a hazai jogi néprajz tudománytörténetében. Azon túl, hogy a résztvevők színvonalas előadásokkal emlékeztek meg a jeles néprajztudós kutatói életművéről, valamint annak utóhatásáról, egyetemközi-intézményközi együttműködésben ekkor alakult meg a Tárkány Szücs Ernő nevét viselő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport is (elnöke megalakulása óta Nagy Janka Teodóra, társelnöke Mezey Barna, tudományos titkára Bognár Szabina). A kutatócsoport a PTE Illyés Gyula Karának, a PTE Állam- és Jogtudományi Kar Jogtörténeti Tanszékének és Doktori Iskolájának, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszékének, valamint a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszékének támogatásával jött létre, melynek a névadó emlékére szervezett konferencia volt az első szakmai rendezvénye. Az itt elhangzott előadások alapján született tanulmányok képezik az anyagát a Tárkány Szücs Ernő halálának 30. évfordulójára, 2014-ben megjelent tisztelegő kötetnek (*Tanulmányok Tárkány Szücs Ernő születésének 90. évfordulója tiszteletére*, Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar, Szekszárd 2014, Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 1.). E tanulmánykötettel egyúttal egy új vállalkozás, a *Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár* elnevezésű kiadványsorozat is útjára indult, melynek kiadását a Pécsi Tudományegyetem szekszárdi kara (jelenleg Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar) végzi. A publikációs sorozatban ez idáig nyolc kiadvány összesen tíz kö-

tenben jelent meg négy év alatt (2014–2018), összerjedelmük mintegy 2500 oldalra rúg. A *Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár*ban harmincnál több (különböző tudományágak területéről érkező) szerző közel nyolcvan tanulmányát olvashatjuk, a sorozat a forrásközlésre is hangsúlyt fektető konferencia-, tanulmány- és projektzáró kötetek mellett három önálló monográfiának is megjelenést biztosított. A publikációs sorozat életre hívásának egyik célja az volt, hogy megjelenési lehetőséget biztosítson a jogi kultúrtörténet és a jogi néprajz kutatóit segítő publikációknak, valamint az, hogy a kutatás számára hozzáférhetővé váljanak a témához kapcsolódó források és dokumentumok. A *Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár* szorosan kapcsolódik a Tárkány Szücs Ernő nevét viselő kutatócsoport szakmai tevékenységéhez, így a sorozat vállalt célja a műhely tagjai által elért kutatási eredmények széles körben való megismertetése is. A sorozat második darabja egy kétkötetes kiadvány (*Szokásjog és jogszokás I–II. Jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi tanulmányok*, 2016), melynek alapját és kiindulópontját a Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Interdiszciplináris Konferencia (Szekszárd, 2014. október 2–3.) előadásai jelentik. Az itt publikált közel két tucat, tematikusan sokszínű tanulmány rendhagyó szerkesztői megoldással élve a szerzők (jogtörténészek, történészek, néprajzkutatók) neveinek betűrendjében olvasható (eltekintve még a kézenfekvő jogi kultúrtörténet-jogi néprajz tematikus tagolástól is), ezzel is a különböző diszciplínák közti határterületiséget hangsúlyozva. A történész, levéltáros Bánkiné Molnár Erzsébet a sorozat harmadik darabjaként jelentette meg *A jászkun szabadság. A törvényesség helyi sajátosságai a Jászkun terület népi kultúrájában (1682–1876)* című levéltári források feldolgozásán alapuló könyvét, mely egy kiváltságait őrző nép jogszokásainak monografikus feldolgozására vállalkozott (2017., Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 3.). A kiadványsorozat történetében meglehetősen termékenynek bizonyult a 2018-as év, az eddig megjelent nyolc kötet közül négy ekkor jelent meg. Nem véletlen egybeesés, hogy a kutatócsoport néhány tagjának részvételével 2013 óta zajló, *A jogtörténeti kutatások új forrásai: jogi kultúrtörténeti, jogi néprajzi digitális adattár* címet viselő OTKA-kutatás éppen ez idő tájt ért véget, melynek eredményeiről jó áttekintést nyújt a sorozat több kötete is. A sorozat 2018-ban publikált kiadványai közül egy a korábban Pécsen megrendezett VIII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszushoz kapcsolódik, melyen a TSZE Kutatócsoport felkérésre egy önálló, *Jogi néprajz, jogi kultúrtörténet* címet viselő szimpóziummal vett részt (szimpóziumvezetők Nagy Janka Teodóra és Mezey Barna voltak). A kutatócsoport képviselői legújabb kutatási eredményeinek biztosított szélesebb körű nyilvánosságot a szimpóziumon elhangzott előadások alapján készített tanulmányokat tartalmazó kötet (*Kultúra- és tudományköziség a jogi néprajz és a jogi kultúrtörténet metszetében. A VIII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus Jogi néprajz, jogi kultúrtörténet szimpóziumának előadásai*, 2018, Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 4.). A sorozat két következő darabja ismét egy-egy témát állított középpontba: Homoki-Nagy Mária monográfiája a 18. század második és a 19. század első felében egy alföldi mezővárosban keletkezett jobbágy-paraszt végrendeleteket és az ezzel összefüggő joggyakorlatot vizsgálja (*„Az általam megkért hiteles tanúk előtt következő végső rendelkezésemet téstem...” Jobbágy-parasztok végrendeletei Szentés mezővárosában*, 2018, Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 5.), míg Nagy Janka Teodóra könyve a két világháború közti magyar népi jogéletkutatásról nyújt áttekintést: *A magyar népi jogéletkutatás (1939–1948) története és forrásai* (2018. Jogi kultúrtörténeti, jogi néprajzi kiskönyvtár 6.). A több diszciplína határmezsgyéjén álló kutatási terület iránt egyre élenkülő tudományközi érdeklődést jellemzi, hogy a TSZE Kutatócsoport által 2017-ben (harmadszor) Szekszárdon megrendezett jogi néprajzi, jogi kultúrtörténeti, interdiszciplináris nemzetközi konferencián elhangzott előadások alapján készült dolgozatok közel 400 nyomtatott oldalt töltöttek meg két kötetben közreadva (*A jogi kultúr-*

történet és a jogi néprajz új forrásai I–II. Jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi interdiszciplináris nemzetközi konferencia, 2018. Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 7.). E rendezvény egyúttal a már említett OTKA-kutatás záróeseménye is volt. A projektben részt vevők kutatási eredményei összegző formában egy önálló kutatászáró kiadványban is megjelentek a projektvezető-sorozatszerkesztő Nagy Janka Teodóra gondozásában: *A jogtörténet új forrásai: a Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Digitális Adattár (DDFL) K 109191 OTKA-kutatás eredményei* (2018, Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 8.). E kutatás egyik nagy, talán legfontosabb eredménye között említendő a kutatócsoport tagjai, illetve a tudományterületeik közötti együttműködés intézményes erősítése, amelyet a most bemutatott kiadványsorozat életre hívása is hatékonyan segített. A sorozat egyes kötetei teljes terjedelmükben elektronikusan is elérhetők a TSZE Kutatócsoport által működtetett www.jogineprajz.hu honlapon. Ugyancsak ez a honlap biztosít fórumot a jogszokásgyűjtő Tagányi Károly publikált és kéziratot örökségének, melynek feltárása a kutatócsoport legújabb, 2019-től 2023-ig tervezett vállalása.

Hajdu Ágnes – Schleicher Vera – Szűcs Alexandra (szerk.): Szilágyi Miklós: Halászó vizeken. Néprajzi tanulmányok és közlemények a népi halászatról. Néprajzi Múzeum. Budapest, 2019. 592 p. / Series Historica Ethnographiae 15./

Bali János

A magyarországi népi halászat klasszikus korszaka a 18–19. századi ármentesítések és folyószabályozások, illetve az 1888. évi halászati törvény korlátozó és szabályozó rendelkezései hatására a 19. század végén lezárult. A 20. század első évtizedeiben a népi halászat bizonyos formái még fennmaradtak, még ha egy részük az orvhalászat formájában élt is tovább. Szilágyi Miklós tudományos érdeklődése ennek a „poszthagyományos” korszaknak a legvégén ébredt fel. Kövér György ajánló soraiban írja, hogy nem tudjuk, miért kapta a mezővárosi csizmadia és kovács felmenőktől származó fiatalember még egyetemi tanulmányai kezdetén debreceni professzortól, Gunda Bélától a halászat témáját. Szilágyinak, talán tiszafüredi származása okán szánta a halászat témáját. Szilágyi Miklós – amint azt a terepen, kutatás közben készült fényképek is mutatják – még az „etnográfiai jelenben” találkozhatott a választott témával. A személyes megtapasztalás, a terepen szerzett élmények még a történeti forrásokat elemző tanulmányait is át- meg átszövik. Szilágyi halászatkutatásban kialakított módszereire, forráskezelésére a szigorú következetesség mellett a sokszínűség a jellemző. Otthonosan mozog a jelenkort célzó szinkron kutatásokban éppúgy, mint a hagyomány változásait bemutató diakron vagy a hagyomány előzményeit rekonstruálni kívánó történeti vizsgálatokban. Az adatközlők magnóra rögzített majd leírt emléktörténeteit kiemelten fontos forrásnak tekinti. Érdemes megfigyelni, hogy miként bánt e szövegekkel. Több tanulmányában, mint például az itt közölt, *Halászat a Cegléd környéki kisvizeken és A paraszthalászat technikája és gazdasági jelentősége a Tiszazugban* című írásaiban ezekből rövid idézeteket szűr a kutató által megfogalmazott gondolatok közé. Más alkalommal, mint az *Egy négyesi öreg halász mondja* vagy az *Egy tolnai öreg halász mondja* című tanulmányai teljes egészében egy-egy interjú szerkesztett közlései. A kutató ezekben az esetekben „csupán” tolmácsolja az adatközlők gondolatait, megtartva azok eredeti nyelvi kifejezőmódját. Hozzá kell tenni, hogy utóbbiak olyan folyóiratokban jelentek meg (Jászkunság és Dunatáj), amelyekben e visszaemlékezések irodalmi értékeit éppúgy hangsúlyozni kellett/lehetett, mint a halásztevékenységre utaló szakmai vonatkozásait.

A kötet anyagát, a sok évtizedes halászati témájú írásainak válogatását maga Szilágyi Miklós állította össze, s adta át kéziratát 2018 augusztusában a Néprajzi Múzeumnak. A szövegek tematikus